

Ženski likovi u pripovjednom opusu Dinka Šimunovića

Kereži, Luka

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Croatian Studies / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet hrvatskih studija**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:111:790473>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-04**

Repository / Repozitorij:

[Repository of University of Zagreb, Centre for Croatian Studies](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET HRVATSKIH STUDIJA

Luka Kereži

**ŽENSKI LIKOVI U PRIPOVJEDNOM
OPUSU DINKA ŠIMUNOVIĆA**

ZAVRŠNI RAD

Zagreb, 2023.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET HRVATSKIH STUDIJA
ODSJEK ZA KROATOLOGIJU

LUKA KEREŽI

**ŽENSKI LIKOVI U PRIPOVJEDNOM
OPUSU DINKA ŠIMUNOVIĆA**

ZAVRŠNI RAD

Mentorica: izv. prof. dr. sc. Dubravka Zima

Zagreb, 2023.

Sažetak

U radu će se istražiti problematika ženskih likova u pripovjednom opusu Dinka Šimunovića. Ženski će se likovi interpretirati s obzirom na njihove pripovjedne funkcije, a problematika će biti dodatno pojašnjena kroz određena biološka, ideološka i sociološka načela.

Ključne riječi: Šimunović, pripovijetka, ženski likovi, Duga, Alkar, Muljika

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Biografija i opus Dinka Šimunovića	1
3. Interpretacija <i>Duge</i>	4
3.1. Ideološka načela u <i>Dugi</i>	7
3.2. Biološka načela u <i>Dugi</i>	7
3.3. Sociološka načela u <i>Dugi</i>	8
4. Interpretacija <i>Alkara</i>	8
4.1. Ideološka načela u <i>Alkaru</i>	11
4.2. Biološka načela u <i>Alkaru</i>	11
4.3. Sociološka načela u <i>Alkaru</i>	12
5. Interpretacija <i>Muljike</i>	13
5.1. Ideološka načela u <i>Muljiki</i>	14
5.2. Biološka načela u <i>Muljiki</i>	14
5.3. Sociološka načela u <i>Muljiki</i>	15
6. Zaključak.....	15
7. Popis literature.....	16

1. Uvod

Dinko Šimunović među najistaknutijim je hrvatskim književnicima u razdoblju hrvatske moderne. Autor je brojnih prozih tekstova, a posebno su veliki pečat u njegovoj književnoj karijeri ostavile novele koje je napisao. Svoje novele objavio je u zbirkama *Mrkodol*, *Đerdan*, *Sa Krke i sa Cetine*, *Posmrtno novele*, *Ispod Dinare* te *Djela*. Među najvažnijim su mu novelama *Mrkodol*, *Duga*, *Alkar* i *Muljika*, objavljene u prvoj zbirci *Mrkodol* 1909. Šimunović se uglavnom bavio temama koje su bile nadahnute mjestima u kojima je provodio život, ali je u nekim svojim djelima posebno istaknuo ženske likove pomoću kojih problematizira društvo unutar kojeg se nalaze.

Cilj je ovog rada pobliže pojasniti problematiku ženskih likova u pripovjednom opusu Dinka Šimunovića. Kroz novele *Duga*, *Alkar* i *Muljika* analizirat ćemo položaj žena unutar društvenog okruženja i društvenih prilika u kojima se nalaze, njihov loš društveni položaj te njihovu sudbinu koja mahom završava tragično. Nakon toga ćemo pojasniti određena biološka, ideološka i sociološka načela na kojima se temelji patrijarhalni poredak. Najviše ćemo se fokusirati na novelu *Duga* jer je u njoj najviše vidljiva problematika kojom se bavimo. Prije svega navedenoga, prikazat ćemo biografiju Dinka Šimunovića te pobliže proći kroz njegovo književno stvaralaštvo koje je ostavilo značajan trag za razdoblje hrvatske moderne. Nakon toga, interpretacijom njegovih novela *Duge*, *Alkara* i *Muljike* dat ćemo uvid u spomenute novele, ukratko predložiti radnju u noveli te opis i odnos ženskih likova i društva u kojem se nalaze.

Ovaj se rad temelji na znanstvenim izvorima i istraživanjima kao što su članak *Patrijarhat, rod i pripovijetke Dinka Šimunovića* autora Dejana Durića, studija *Duh impresionizma i secesije* Viktora Žmegača, monografija *Dinko Šimunović* Dunje Dujmić-Detoni te radovi drugih autora koji se bave ovom tematikom.

2. Biografija i opus Dinka Šimunovića

Istaknuti hrvatski književnik Dinko Šimunović rođen je 1. rujna 1873. u Kninu. Otac mu je bio učitelj, pa se poput svog oca i on sam školovao za učitelja. Tako se godine 1889. počinje školovati u mjestu Arbanasi nedaleko od Zadra, a predavao je u Hrvacama od 1892. do 1900. te u Dicmu od 1901. do 1909. Osim toga, predavao je i u umjetničko-obrtničkoj školi u Splitu sve do 1927. godine kada odlazi u mirovinu. Svoje djetinjstvo Šimunović provodi u selima Dalmatinske zagore, Koljanina, selu nedaleko od Vrlike, a odrastanje u tim krajevima vrlo je značajno jer je to utjecalo na njegovo stvaralaštvo te njegov književni rad: „...Šimunović

je po životnom obzoru i naobrazbi predstavnik takozvanog regionalizma u književnom stvaralaštvu – pisac koji je tijelom i duhom gotovo za cijelog života ostao blizak svom zavičaju, Dalmatinskoj zagori,...“ (Žmegač, 1997: 176). Šimunovićeve književne teme često su povezane sa seoskim životom i okruženjem. Tako se u njegovim književnim radovima može primijetiti da nastoji prenijeti svu ljepotu krajolika koji opisuju. Što se tiče njegovog privatnog života, „godine 1895. oženio se učiteljicom Vjekoslavom Guarazzi; no prvi znak nesklone sudbine već je na djelu: ona ubrzo umire od tuberkuloze“ (Detoni-Dujmić, 1991: 8). Nakon nekog vremena Šimunović se ponovno ženi, ovog puta za Jozicu Rusić s kojom ima četvero djece. Šimunović je živio skromno, u siromašnim uvjetima, a kako je radio kao učitelj često bi se upoznao s teškim sudbinama svojih učenika.

Prvi period Šimunovićevog književnog stvaralaštva započinje zapisom koji je objavio 1903. godine u kalendaru *Bog i Hrvati*, a čiji je naslov glasio *Mjesec dana na vojničkim vježbama*. Inspiracija za ovo djelo bio mu je njegov život u vojsci. Nekoliko godina nakon objavljivanja prvog teksta, točnije 1905. godine Šimunović objavljuje svoju prvu novelu *Mrkodol*, koju će poslije uvrstiti u istoimenu zbirku 1909. Pripovijetka je bila objavljena u zadarskom časopisu *Lovor* čiji je urednik u to vrijeme bio Milutin Cihlar Nehajev. Svojim prvijencem Šimunović privlači pozornost brojnih čitatelja, ali i značajnih kritičara za razdoblje u kojem je stvarao. Zanimljiva je činjenica da je Šimunović prije objavljivanja *Mrkodola* poslao novelu Milanu Begoviću koji je dao svoje kritičko mišljenje. Nakon objavljivanja, *Mrkodol* su dočekale pozitivne kritike koje su bile objavljene u većini novina, a Matoševa kritika najviše je odjeknula.

Nakon pozitivnog odjeka *Mrkodola*, Šimunović nastavlja sa stvaranjem te piše novelu *Muljika*, koja je, prema Dunji Detoni-Dujmić, „najlirskija Šimunovićeva novela, mozaična balada u kojoj tematizira sukob preosjetljive jedinke sa surovom sredinom“ (Detoni-Dujmić, 1991: 11). Novela ostaje neprimijećena zbog Nehajeva odlaska iz Zadra, ali na kraju je ipak objavljena u zagrebačkom *Savremeniku* koji je uređivao Branko Vodnik. *Muljika* je doživjela velik uspjeh te je prevedena na ruski jezik. Šimunović nastavlja predano sa svojim stvaranjem, pa tako godine 1907. završava svoje novo djelo *Duga*. „Godine 1907. u *Savremeniku* doista izlazi *Duga*, on postaje član Društva hrvatskih književnika, a Vodnik ga usrdno nagovara da od *Mrkodola* načini roman; no Šimunović se dao na pisanje *Alkara*, opsežnije pripovijesti, malog poetskog romana, legendarne građe u okviru strastvene ljubavne priče: suparništva između surova oca i tankočutna sina“ (Detoni-Dujmić, 1991: 12). Dugotrajnim pisanjem i objavljivanjem pripovijetki i novela Šimunović je skupio dovoljan broj djela koji objedinjuje u

zbirku koju je nazvao po jednoj od spomenutih novela, *Mrkodol* te ju objavljuje 1909. godine. Šimunović nastavlja nizati nove uspjehe u svom književnom polju te piše prvi roman *Tuđinac*. Književni kritičari nisu baš najbolje prihvatili spomenuti Šimunovićev roman, pa je tako „u *Savremeniku* 1912. ljutiti Matoš objelodanio oštru, upravo poražavajuću kritiku, a za njime su u istom tonu zaredali Nehajev u *Jugu-Zvonu*, Wenzelides u *Bosanskoj vili*, uskoro i Vukić u *Riečkom novom listu* te drugi“ (Detoni-Dujmić, 1991: 12). Šimunović usprkos tome nastavlja pisati te dovršava novo djelo *Derdan* „priču o djevojci koja krši norme tradicionalnog podređenog položaja žene“ (Detoni-Dujmić, 1991: 16). Nedugo nakon toga objavljuje još i djela *Ljubav* te *Krčma*.

Treći, ujedno i posljednji period Šimunovićeve književnog stvaralaštva obilježen je pisanjem kraćih lirskih proza, a jedna od njih je *Ljubavne pjesme u prozi* koja izlazi u *Savremeniku* 1914. godine. Iste je godine tiskana Šimunovićeve nova zbirka *Derdan*. U doba Prvog svjetskog rata bilo je teže stvarati i pisati književna djela, no Šimunović se ipak trudio da čitateljima servira još pokoje književno djelo. Tada započinje pisanje svog romana *Jezgra* kojemu je na kraju promijenio ime u *Beskućnici*. Pred kraj rata Šimunović se posvetio profesorskom radu, ali paralelno stvara nova književna djela. Kako je Šimunović jedan period života živio u siromaštvu bio je prisiljen pisati nova djela koja objavljuje od 1914. godine. Počinje pisati svoje autobiografske proze *Mladi dani* koju objavljuje 1919. godine, te *Mladosti* koju objavljuje 1921. godine. U međuvremenu, naporno radi i na obiteljskom romanu čiji je naslov *Porodica Vinčić* koju objavljuje 1923. Među posljednjim zbirkama koje je objavio bile su *Sa Krke i sa Cetine* koje izlaze 1930. godine, a posthumno su 1936. objavljene *Posmrtno novele* i zbirka *Ispod Drine* 1946. godine. Svoje posljednje dane života i pisanja provodi u Zagrebu u kojem je od 1929. godine.

U djelima često istražuje društvenu nepravdu, ljubavne veze, ali i prikazuje ljepotu te okrutnost prirode. Kroz svoje pripovijetke i romane Šimunović je stvorio karakteristične likove i snažne priče. Bio je i ostao prepoznatljiv po bogatstvu jezika i opisa te dubini karakterizacije likova. Šimunovićeve su novele posebne i karakteristične po tome što se u njima tematizira položaj žena unutar patrijarhata. „Po obrascu nesvjesnog stvaranja Šimunović, dakle, oblikuje lirske, pretežito ženske (ili muške, feminizirane) likove, prave mitske žrtve s teretom tragičnog doživljaja svijeta (Detoni-Dujmić, 1991: 58). To je ponajbolje vidljivo u pripovijetkama *Duga*, *Alkar* i *Muljika*. Pri tom se posredno prikazuje i prokazuje patrijarhat, „poredak temeljen [je] na ideološkim, biološkim i sociološkim načelima, koja predstavljaju tri razine na kojima se patrijarhat analizira u kontekstu navedenih Šimunovićeve djela“ (Durić, 2012: 259).

3. Interpretacija *Duge*

Dinko Šimunović svoju novelu *Duga* završava i objavljuje 1907. godine u časopisu *Savremenik*. Novelu je Šimunović podijelio u četiri poglavlja. Prvo poglavlje započinje opisom krajolika, odnosno mjesta Čardak, što je zapravo karakteristično za većinu Šimunovićevih djela. Osim toga, za Šimunovića je karakteristično i opisivanje zbivanja na temelju vremenskih prilika u mjestu u kojem se odvija radnja: „No što je silno sunce više razvijalo obilja i sreće u Lugu, to su Čardaci pod njegovim božanskim zrakama postajali sve ukočeniji i tiši: varošani su se posakrili u svoje kamene kuće, usječene u hrid, da prospavaju to žarko ljeto“ (Šimunović, 2005; 9). U nastavku Šimunović opisuje glavnog lika te iznosi usporedbu s ostalim mještanima spomenutog krajolika: „Među uvjerenjima pučana osobito se ističe – s obzirom na središnji motiv *Duge* – shvaćanje da postoje trajne zakonitosti po kojima valja lučiti mušku djecu od ženske: što jednima pristaje, druge nagrđuje“ (Žmegač, 1997: 180). Šimunović opisuje kako su izgledali ljetni dani u mjestu Čardak te govori što su radili mještani za vrijeme vrućih ljetnih dana. Govori kako su dječaci smjeli biti vani po danu, dok su djevojke smjele van isključivo navečer kako bi prošetale sa svojim majkama i pokazale novu odjeću: „A dotad su morale ležati da im lišca ostanu nježna i bijela, kakva moraju da budu u gospodskih djevojčica“ (Šimunović, 2005; 10). Šimunović tako neizravno upućuje na osnovnu temu *Duge*: „...značenje psihološke pa samim time i društvene razlike među spolovima, sa svim posljedicama što ih tumačenje te razlike može izazvati u životu pojedinca, pogotovo u sredini u kojoj su društvene i biološke kategorije u uskoj – ponekad sudbinskoj – mentalnoj vezi“ (Žmegač, 1997: 180). Tematika *Duge* bazira se na tragičnom životu i sudbini mlade djevojke Brunhilde koja je okarakterizirana kao živahna, vesela i zaigrana djevojčica pa prema tome dobiva nadimak Srna: „pa koliko je bila vitka, tako je hitro i skakala da bi svak, čim je vidi, pomislio na srnu, makar i ne znajući kako je zovu“ (Šimunović, 2005; 10). „Srna je naziv za njezino tjelesno i duševno biće, za sklad jednog i drugog, dok je Brunhilda ime koje ju, unatoč teškoćama s tim imenom, društveno legitimira“ (Žmegač, 1997: 182). Šimunović opisuje fizički izgled djevojke te navodi kako je ona vitka i visoka s kosom zlatne boje do ramena. Djevojčica je imala deset godina i bila je dio vrlo imućne i bogate obitelji. Majka joj je bila Emilija, a otac Janko Serdar. Roditelji su je odgajali pod strogim uvjetima i branili su joj gotovo sve. Primjerice, zabranili bi joj da se igra na suncu s ostalim vršnjacima, te da glasno pjeva: „Serdar i Serdarovica mislili su da se ne pristoji njihovoj kćeri kad mu drago pjevati i kojugod pjesmu, zato što je bila žensko i zato što još nijesu kupili glasovir“ (Šimunović, 2005; 11). Već nam je u ovoj rečenici vidljivo kako je žena kao lik podređen određenim normama i pravilima ponašanja.

Osim toga, spominje se kako su joj roditelji brojne stvari uskraćivali jer je bila žensko: „Ali ni jesti nijesu joj nikada do sita davali: Dječaci mogu žderati koliko hoće. Oni treba da budu veliki i jaki, a ti moraš biti tanka i vitka. I ne smiješ trčati, jer se to djevojčici ne pristoji: - A mogla bi i nagrditi lice, govorili su naizmjenice Serdar i Serdarovica“ (Šimunović, 2005; 12). „Ovaj je posljednji savjet posebno znakovit jer se u njemu spaja briga za tjelesno i duševno zdravlje s pomisli na društveno značenje ženskih odlika, s obzirom na tadašnje poglede na specifično djevojačku budućnost“ (Žmegač, 1997: 183). Radnja djela odvija se u Čardaci u Dalmatinskoj zagori, a ljeti je tamo bilo uobičajeno da mještani cijeli dan budu u kući, a kad sunce počne zalaziti oni bi izišli van na zrak. No Srna nije bila kao djevojčice njezina uzrasta: „Ona je htjela da se na jablan penje, da prepliva Glibušu, da trči na konju, da se potuče sa dječacima – i stotinu drugih čudnovatih i strašnih stvari (Šimunović, 2005; 13). „U tom se odlomku, koji nastavlja ekspozicijski dio novele, već jasno očituje središnji motiv životne opreke koja prožima djevojčičinu sudbinu: žudnja za poletom nespontanosti, ali u isti mah i svijest o dužnostima i obzirima što ih nameću roditelji i zajednica,...“ (Žmegač, 1997: 182).

Dolaskom jeseni došlo je i vrijeme za berbu grožđa te su se Emilija i Janko zajedno sa Srenom uputili do vinograda u Marčinkovoj glavici. Njihovi mještani bili su poznati po kljastoj Savi, koja nije imala ni jedne ruke tj. nije imala prste i dlanove jer joj je svinja odgrizla ruke. Ono što je činilo Savu posebnom bilo je to što je ona bez obzira na to što nije imala cijelu ruku svladala vještinu šivanja. Obitelj Serdar uputila se u berbu bijelog grožđa s udovicom čije je ime bilo Klara. Kod Klare je bila i Sava koja govori o svom teškom životu, a spominje i kako je od šivanja dobro zarađivala, ali govori da joj je na kraju šivanje donijelo nesreću. Kada su njezini roditelji doznali koliko ona može od šivanja zarađivati odmah su se zainteresirali i poslali je u grad kod gospođe Lukre kako bi imala priliku što više novaca zaraditi. Tako je krenula u posao i na kraju kako kaže: „Skupila ja novaca dosta, a moj ćaća govori: Kupi, kupi još, neka stoje u tebe. Kuću ćemo načiniti, pa kupiti zemlje i blaga“ (Šimunović, 2005; 22). Osim toga, govori i o svom ljubavnom životu te spominje rođaka od gospođe Lukre kojemu je ime bilo Marko, a koji je bio zaljubljen u Savu i s kojim se na kraju vjenčala. Podarila mu je sve, a na kraju ispada da je on nju volio samo zbog novaca koje je ona svojim šivanjem stvarala. Spominje kako ju je na kraju Marko ostavio s malom djevojčicom jer nije želio žensko dijete, a ona se vratila u Marčinkovu glavicu. Sava uplakana priča o svom životnom bolu i zaključuje: „A da nijesam bila žensko, pa sve što nema ruku, ne bih bila ovoliko isplakana, niti bi mi živjeti ovako omrznulo“ (Šimunović, 2005; 24). Ovdje je naglašeno kako je život žene pun patnje, te da se ženska i muška životna bol drugačije kroz život prebrodi.

Dok razgovaraju o životu i boli koju donosi, Srna, Klara i Sava vide kako se pojavljuje duga. Tada se Sava prisjetila stare izreke da će djevojčica koja prijeđe ispod duge postati dječak. Čuvši to, Srna je potrčala prema dugi, misleći da bi, da je dječak, sigurno živjela boljim i slobodnijim životom: „time je šareni luk na nebu, pojava ugrađena u mitove i književno opjevana, stekla u Šimunovićevoj noveli svoje magijsko značenje“ (Žmegač, 1997: 185). Nakon razgovora sa Savom, Klara je otkrila da je Srna potrčala prema dugi, te se sjetila da je tamo takozvano Mrtvo jezero. Srna je došla do tog jezera, pala u njega i na kraju se utopila. Srnina želja da postane dječak bila je toliko jaka da je ona na kraju postala žrtva jednog okvira normi po kojima je bila prisiljena živjeti. „Novela ovdje postiže svoj vrhunac, svoj netipično, suzdržano oblikovan klimaks, koji prikazuje Srnin imaginaran bijeg iz tužna predodređenja ženskom sudbinom u čudesno preobraženje, u mitsku metamorfozu“ (Žmegač, 1997: 185,186). Kad je njezino tijelo izronilo nekoliko dana kasnije, njezini su roditelji, shrvani u tugi shvatili da nisu imali suosjećanja za svoju kćer, te zajedno počinili samoubojstvo. Šimunovićeve pripovijetka završava tragično smrću glavne junakinje: „Težeći ostvariti svoju sklonost, ponesena idolima svoje sredine, djevojčica dopijeva u kubno protuslovlje: želeći poletjeti onamo kamo je duša usmjeruje, ona hrli u smrt“ (Žmegač, 1997: 188).

Pripovijetka je zapravo sastavljena od dvije paralelne teme koje se međusobno prožimaju i nadopunjuju: „Prva je vezana uza Srninu sudbinu, priče su bajkovite sastavnice obilježile djevojčin lik, također i krajolik“ (Detoni-Dujmić, 2008: 475). Druga je tema usredotočena na priču „o kljastoj vezilji Savi i njezinoj također nesretnoj sudbini vezanoj za odnos sela i grada, prožeta je motivima narodnog vjerovanja, napose simbolikom duge koja ju spaja s prvom temom“ (Detoni-Dujmić, 2008: 475). *Duga* se često ističe kao vrhunski primjer Šimunovićevo pripovjedačkog stila i njegove sposobnosti da prikaže složenost ljudskih odnosa i psihologiju likova. Šimunović je poznat po svojoj tematskoj usredotočenosti na seoski život, prirodu te na podređivanju glavnog ženskog lika određenim normama koje joj nameće društvo, odnosno u slučaju *Duge* roditelji: „Pripovijetka nastaje za vrijeme hrvatske moderne u kojoj je impresionizam, uz simbolizam i secesiju, jedan od glavnih stilova, što je vidljivo u komunikaciji krajolika i psiholoških stanja likova, tj. djevojčice Brunhilde zvane Srne, koja kao žrtva biološko-društvene zadatosti vremena i prostora, nošena društvenopsihološkom motivacijom, svim snagama želi postati dječak“ (Bujan, 2011: 124). Viktor Žmegač, pišući o Šimunoviću kao egzemplarnom književniku impresionističkog prosedea, ističe vrijednosnu hijerarhiju inherentnu društvenoj zajednici u pripovijetki: „Drugim riječima, osnovne sastavnice u Šimunovićevu djelu upućuju na tradiciju društvenog poretka u kojemu postoji

nedodirljivo shvaćanje o primatu muškosti. Proći ispod duge znači: ući u viši vrijednosni sustav, u područje zbilje u kojemu je osobito smisleno i opravdano natjecati se, boriti se, dokazati se“ (Žmegač, 1997: 188).

3.1. Ideološka načela u *Dugi*

Ideologija označava sustav vrijednosti i vjerovanja koji su temelj ponašanja određenih ljudskih skupina. U Šimunovićevoj *Dugi* prisutna su ideološka načela karakteristična za patrijarhalnu zajednicu. „Ideologija patrijarhata, dakle, ovdje služi kako bi podržala mušku prevlast u društvu, odnosno kako bi se održale za navedeni sustav poželjnije društvene prakse, koje se mogu upotrijebiti za očuvanje sustava te stavljanje u odnos pokornosti svih onih koji bi mogli naštetiti takvom sustavu“ (Durić, 2012: 263).

Ideološko načelo u *Dugi* vidljivo je prilikom pravljenja razlike između onog što muška djeca smiju raditi, a ženska ne smiju odnosno moraju drugačije samo zato što su žene. Zapravo se radi o isključivanju ženske djece od onog što muška djeca smiju raditi: „...u patrijarhalnoj je kulturi upravo isključeno "žensko" jer je žena lišena vlastitoga glasa...“ (Durić, 2012: 264). U noveli nam je to najbolje vidljivo u sljedećim rečenicama: „Samo njihovi dječaci, mali Čardačani, smjeli su se pržiti na suncu i hladiti u mlakoj Glibušinoj vodi ne čekajući večer kao njihove sestre“ (Šimunović, 2005: 10). Tako nam je vidljivo da je žena ta koja je podređena društvenim normama i nema pravo na izbor ni bilo kakvo odstupanje, već mora živjeti i raditi po pravilima društva u kojem se nalazi.

Prema Duriću: „Navedeni primjeri iz *Duge* također izvrsno ilustriraju svođenje žene na pasivan entitet što je naglašeno oprekom zatvorenoga i otvorenoga prostora“ (Durić, 2012: 265). U zatvoreni prostor pripadaju sve norme i pravila ponašanja kojih se Brunhilda, odnosno Srna bila prisiljena pridržavati unutar svoje kuće, dok se u otvorenom prostoru tih normi i pravila ponašanja ne pridržava: „Kada je prikazana u otvorenom prostoru, Srna/Brunhilda čini rodno prekoračenje te se ponaša nedopušteno aktivno i nesputano“ (Durić, 2012: 265).

3.2. Biološka načela u *Dugi*

U pripovijetci su biološka načela vidljiva u prikazivanju žene, odnosno djevojke Srne koja treba znati svoje mjesto unutar društva. Primjerice, kada Srnina majka Emilija objašnjava Srni zašto mora piti kojekakve lijekove: „I moja je baba i mati pila, a ja ih i sad pijem. Valja da čuvaš zdravlje, jer ti nijesi nikakav dječak“ (Šimunović, 2005; 12). Ovdje nam je vidljiv segment biološkog načela jer se odnosi na stanje u društvu koje nije promjenjivo bez obzira na razliku u godinama između primjerice Srne i njezine bake. Osim toga, u drugoj rečenici je

vidljivo kako se ženskost poistovjećuje s bolešću, jer one su zdrave, ali moraju piti lijekove. U ovom slučaju žena je opet podređena određenim načelima od kojih ne može, odnosno ne smije odstupati. „Ovdje primjećujemo kako se biološki segment izravno nadovezuje na ideološki jer, fukoovski gledano, pojedinac ne postoji izvan odnosa znanja i moći koji strukturiraju naše poimanje stvarnosti pa tako i roda“ (Durić, 2012: 265).

Velik dio uloge u pripovijetci preuzima vezilja Sava koja je također odličan primjer ženskog lika koji nosi tešku sudbinu na svojim leđima. Biološko načelo koje je vidljivo kod vezilje Save počiva u prikazivanju nesretne sudbine ženskog postojanja. „Sudbina žene prema njoj time nije nimalo dobra jer ženu svi iskoriste, a na kraju ostane sama“ (Durić, 2012: 270).

Osim toga, biološka načela vidljiva su i u činjenici da Srna zapravo želi postati dječak, a razlog zbog kojeg je htjela postati dječak leži u tome da je htjela raditi stvari koje kao djevojčica ne bi smjela. „Njezina dodatna energija u ženskome tijelu time se ne može iskoristiti u cijelosti pa je sklona roditeljskim ukorima zbog *nedolična* ponašanja“ (Durić, 2012: 270). Iz tog razloga Srna žudi za prolazom ispod duge jer vjeruje da će tako postati dječak, a na kraju zapravo upada u jezero i umire: „Samo se male curice mogu u muško pretvorit kad ispod duge protrče“ (Šimunović, 2005: 25). Srna je zbog želje za slobodom, neovisnošću i boljim položajem unutar društva završila tragično, a sve je to zbog društvenih povlastica koje su ženi uskraćene, a muškarac uživa u njima.

3.3. Sociološka načela u *Dugi*

Sociološka načela u *Dugi* vidljiva su kroz obiteljske odnose: „Obitelj je u razmatranim odnosima bitan element postizanja te održavanja stabilnosti cjeline jer se upravo preko nje vrše prvi oblici socijalizacije, a time i usvajanja društvenih normi, vrijednosti te ideala“ (Durić, 2012: 271-272). Primjerice, kad Srnina majka govori Srni kako treba svoje ponašanje voditi načinom koji je usađen od mnogo godina prije. „Od žena se pak očekuje da se poistovjete s majkom te ih se pripremi za ulogu požrtvovnih majki i supruga, odnosno kućnih anđela“ (Durić, 2012: 273).

4. Interpretacija *Alkara*

Pripovijetka započinje opisivanjem krajolika, što je karakteristično za većinu njegovih djela, ali ono što ovu pripovijetku čini posebnom jest njena tematika. Naime, radnja se odvija u 19. stoljeću u ljetnim mjesecima, a prati istovremeno sukob oca i sina oko djevojke te događanja u Sinju i okolici. Nakon opisa krajolika, Šimunović spominje glavne protagoniste Salka i Martu, mladi zaljubljeni par. Salko je opisan kao osamnaestogodišnji momak mladolika

izgleda: „S obilnom i plavušastom kosom, a bez brkova, sa sjajnim velikim očima i dugim trepavicama, pak obilnim rukama prekrivenim bijelim izbočenim prstima...“ (Šimunović, 2005: 45). Marta se opisuje kao najljepša djevojka u mjestu Begluk koja je dvije godine starija od Salka. Salko i Marta bili su mladi zaljubljeni par i provodili su vrijeme gotovo cijelo ljeto po šumama oko rijeke Cetine. Marta je dolazila iz siromašne obitelji, bila je kći Stane i Ilije, dok je Salko bio sin Rašice i Luce i dolazio iz vrlo imućne obitelji. Martina je majka bila na lošem glasu u mjestu: „...a Martina je majka vještica, pa su se momci klonili i njezine kuće i njezinih pogleda.“ (Šimunović, 2005: 46).

Salkov otac Rašica bio je vrlo poznati hajduk koji je manji dio svog bogatstva stekao tako što je ratovao s Turcima. Postoji i zanimljiva činjenica iz prošlosti koja povezuje Rašicu i Stanu. Naime, njih dvoje bili su mladi zaljubljeni par koji se trebao vjenčati. Međutim, kako je vjenčanje bilo planirano za jesen, ljeto prije vjenčanja Cetinu su pogodile crne ospice. „I nije bilo kuće iz koje ne iznesoše mrtvaca, te još i sada spominju tu strašnu godinu, najcrniju od turskih zemana“ (Šimunović, 2005: 54). Crne ospice zadesile su i lijepu Stanu zbog čega je vjenčanje moralo biti otkazano. Stani su ostale rane i ožiljci po licu koji su iskrivili njezinu žensku ljepotu tako da ju rođena majka nije mogla prepoznati. Bez obzira na to Rašica je i dalje htio da se održi vjenčanje, ali je Stana inzistirala da se vjenčanje ne održi. Od tog su dana Stanu počele stizati same nevolje u životu. „Najprije je proglašena za mörü, a kad se udala, i za vješticu – pa ako koga iznenada zaboli, ili krava prestane davati mlijeka, svemu je ona bila kriva“ (Šimunović, 2005: 55). Rašica se nakon nekog vremena oženio za Lucu koja mu je rodila sina Salka, a Stana za Iliju. Luca je preminula, a Rašica je ostao udovac. Kad je Rašica jednog dana otišao na groblje svoje preminule supruge ugledao je mladu Martu, Staninu kćer. „Kad ju je ugledao Rašica, stinula u njemu krv i zamaglilo mu se pred očima, kao da ga je zagrlila smrt“ (Šimunović, 2005: 60). Marta je svoju ljepotu naslijedila od svoje majke Stane, pa je time i dosta nalikovala na nju što je kod Rašice probudilo stare osjećaje. Rašica se trudio da s godinama zaboravi na Martu, ali uzalud jer je već razvio osjećaje prema njoj. Kako je vrijeme prolazilo Rašica i Marta su se počeli sastajati i razgovarati. „Pretpriča o ljubavnoj vezi Martine majke i Rašice zapravo je preslikavanje glavne teme, ljubavnog zapleta na relaciji Marta-Salko-Rašica“ (Detoni-Dujmić, 1991: 66).

Bilo je osam dana do najvažnijeg događaja u Sinju, alke. Za mještane Sinja biti alkar bila je velika čast koju je malo tko mogao uživati. Kao i mnogi muškarci u mjestu, tako je Salko silno želio postati alkar, no Rašica mu nije dopustio da trči alku. Idući se dan Salko ipak pomirio s činjenicom da mu otac neće dopustiti da trči alku, ali ga je upitao može li ženiti Martu. Rašica

ni tu želju sina nije mogao dopustiti te ga je izgrdio i istjerao iz kuće. Nakon nekoliko dana Rašica se počinje kajati što je potjerao Salka te ga krene tražiti. Rašica dolazi do Marte te oni krenu razgovarati. Marta je u međuvremenu saznala što se dogodilo između Rašice i Salka: „Ljubila je obojicu, ali ljubavlju različitom“ (Šimunović, 2005: 68). Na kraju Rašica ostavlja Martu jer ne želi da netko drugi pati radi njega. Rašica je shvatio koliku je bol nanio Salku te mu je dopustio da zaprosi Martu i da sudjeluje na alki. Salko dolazi do uplakane Marte kako bi joj rekao za vjenčanje.

Alkari su bili u završnoj fazi spremanja jer je došao dan kada počinje Sinjska alka. Salko je također bio u punoj snazi za alku, a nosio je i hajdučku odoru od Rašice. Svi su bili spremni, a među njima pojavio se i na radost mnogih Rašica. „A bio je zbilja krasan, možda najljepši od sviju alkara i najsličniji starim hrvatskim vitezovima“ (Šimunović, 2005: 76). Na kraju utrke dolazi na red Rašica koji je pogodio direktno u sridu. Salko je za to vrijeme opazio Martu koja je s uzbuđenjem pratila tijek utrke i time je shvatio da ona gaji osjećaje prema Rašici. Nakon održane dvije utrke došla je i treća koja je bila zapravo odlučujuća za pobjednika. Alka je završila i spustila se noć, a za to vrijeme Rašica je susreo Martu te su krenuli razgovarati. Marta mu je rekla da ne voli Salka, „a on je htjede ogrliti, ali se ona otrže i pobrza da dostigne svoje drugarice, što već odmakoše pred njom“ (Šimunović, 2005: 85).

Marta je otišla do svoje rođakinje u planine, dok ju je Salko tražio. Tražio je i Rašicu te ga je na kraju našao kako leži s puškom u krilu. Kad je Salko došao do Martine kuće ugledao je Martu zaplakanu i njezinu majku Stanu kako sjede kod ognjišta. „Razumio je da trpi mnogo, ali da je bol drugačija od njegove i da joj ne može pomoći“ (Šimunović, 2005: 89). Saznala je tako i Stana što Marta osjeća prema Rašici i sve ju je razumjela. Marta je na kraju priznala Salku da ga ne voli i da se ne želi udati za njega. Stana otkriva Salku da je Marta zaljubljena u Rašicu. Salko misli da je to zbog alke te si obećaje da će ju dobiti: „I ja ću trkati alku i bacati ju u oblake...“ (Šimunović, 2005: 91). Salko zatim počinje trčati kroz šumu nakon čega mu se gubi svaki trag.

Godina je prošla, a Salku ni traga. Svi su mislili da je umro. U međuvremenu vjenčali su se Marta i Rašica, a mještani su se cijelo vrijeme pitali gdje je Salko. Mještani su za sve krivili Stanu: „Kroz malo vremena velika se hrpa Beglučana i Beglučkinja nađe pred kućom Staninom s tolikom vikom i štopotom da je i ona istrčala pred kuću, sluteći nekako zlo“ (Šimunović, 2005: 98). Stana im je na kraju rekla da je Salko poludio te im je ispričala sve što se dogodilo. Došao je mjesec kolovoz i sve je bilo u znaku priprema za alku. Taman kada su svi već zaboravili na Salka dođe na mršavom konju čudan i vrlo lijep mladi čovjek. Bio je to

Salko, bos i otrcan, noseći običan štap kojim je uspio pogoditi u sridu. Mještani su bili u čudu, a Salko je na kraju pripovijetke nastavio s lutanjem. „U kaosu strasti, očinskih osjećaja i ljubomore pobjeđuje kult viteške vrline i muževnosti“ (Detoni-Dujmić, 2008: 475).

4.1. Ideološka načela u *Alkaru*

Ideološko načelo u *Alkaru* vidljivo je kod muškaraca u Cetinskoj krajini, posebice kod Rašice: „Muškarci su u Cetinskoj krajini djelatni entiteti koji svoje mjesto i položaj u zajednici osiguravaju djelatnim, junačkim i ratničkim statusom te pozivanjem na narodne predaje u kojima su opjevani vrlo tradicionalni momci“ (Durić, 2012: 263). „Rašičin je status također pojačan pozivanjem na mit koji jamči nedodirljivost muškarčeve uloge jer nije temeljen na racionalnim i objektivno mjerljivim elementima pa ne može na jednostavan način biti podvrgnut mehanizmima provjere“ (Durić, 2012: 263). Također, na početku pripovijetke vidljivo je ideološko načelo kod Salka gdje je on okarakteriziran pjevanjem ženske pjesme: „A nije Salko ni pustio svome grlu maha, jer je to bila djevojačka, a ne junačka pjesma (Šimunović 2005: 49).

„U sva se tri djela neprestano ističe muški princip kroz referiranje na narodnu, junačku prošlost, markantne harambaše, ratove s Turcima, junačku epiku koja se prenosi s generacije na generaciju kao svojevrsno kolektivno nesvjesno u kojem se čuva identitet i tradicijski kompleks kolektiva“ (Durić, 2012: 266).

4.2. Biološka načela u *Alkaru*

Biološki segment u *Alkaru* vidljiv je kod opisivanja fizičkog izgleda likova, pa tako i Salka: „S obilnom i plavušastom kosom a bez brkova, sa sjajnim velikim očima i dugim trepavicama, pak oblim rukama prekriženim na bijelim izbočenim prsima – onako ležeći nauznak – bijaše nalik na prkosnu djevojku što draži svoga jarana“ (Šimunović 2005: 45). „U *Alkaru* je očito kako je Salko spolno muškarac, no njegov rodni identitet ostaje otvorenim pitanjem, što se uočava iz njegova osobitoga fizičkoga izgleda“ (Durić, 2012: 268). „Gradeći lik Salka pisac je više nego igdje otkrio postupak narušavanja mitske paradigme“ (Detoni-Dujmić, 1991: 54).

Šimunović Martu opisuje kao lijepu djevojku crne kose s lijepim rumenim usnama i tamnim očima, a osim toga navodi: „Stas joj krepak, rekao bi saliven, a prsi se izbočile i nadizale oporu košulje kao da je najtanja koprena“ (Šimunović 2005: 52). Tako je Marta opisana kao tipična djevojka bez nedostataka s prirodnim lijepim izgledom koji je po svemu sudeći naslijedila od svoje majke. „Međutim, za razliku od drugih, veselih, rumenih i prpošnih

djevojaka Dalmatinske zagore, ona je trajno zamišljena i odsutna te samim time već počinje odudarati od ideala zajednice te posjeduje predispozicije da ju se etiketira kao vješticu, baš kao i njezinu majku“ (Durić, 2012: 271).

Fizički izgled opisan je i kod Martine majke Stane: „Ali i te lijepe oči postadoše kasnije ružne, a sve od crnih misli“ (Šimunović 2005: 55). Ovdje imamo dvije vrste opisa, kako je nekad izgledala, a kako sad izgleda. Nekadašnji izgled opisuje ju kao lijepu djevojku, dok ju sadašnji izgled opisuje kao ružnu ženu. „Stana je i sama bila u situaciji da odabere Rašicu za supruga, ali iz netom navedenih razloga te pasivnoga povoda za biološkim segmentom patrijarhata zbog svojih tjelesnih nedostataka odbija se udati za voljena muškarca“ (Durić, 2012: 271).

4.3. Sociološka načela u *Alkaru*

Sociološka načela vidljiva su unutar zajednice u kojoj se pojedini lik nalazi. „Patrijarhat tako unutar Šimunovićevih djela podržava nerazvijenu svijest žene koja se oblikuje u braku s muškarcem znatno starijim od nje“ (Durić, 2012: 272). U *Alkaru* nam je tako vidljiv primjer Marte: „Marta odbija androgina muškarca (Salka) jer kroz njega ne može potvrditi svoj status te pristaje biti elementom simboličke razmjene između svoga obiteljskoga klana i Rašice, kroz koji se može potvrditi“ (Durić, 2012: 272).

Osim toga, sociološko načelo vidljivo je i segmentu nečijeg vlasništva: „Marta se pak odupire kolektivu, ali pristaje na patrijarhalni poredak mišljenjem kako je jedino može kazniti njezin muškarac (Rašica) jer je ona prvenstveno njegovo vlasništvo“ (Durić, 2012: 274). Odnos između oca i sina još je jedan od socioloških načela u djelu. „Njihov je odnos arhetipski, prao-dnos suparništva, nadmetanja, privrženosti, podvrgavanja, osvetoljubivosti, udivljenja i žaljenja“ (Bačić-Karković, 2000: 106). „U Salku se gubi etnografska konkretnost; Rašičino ruho simbol je izborena društvenog položaja i ravnoteže s mitskom igrom-alkarskom kušnjom; groteskno ruho ludog alkara odgovara situaciji obrnutog mita u kojoj se simulira antialka“ (Detoni-Dujmić, 1991: 54).

U pripovijetci je vidljivo sociološko načelo kroz Martin govor koji je bio potaknut pritiscima mještana radi Salka, a gdje se spominje kako žene ne običavaju govoriti u selu, dok se Marta ipak izborila da govori i da ju mještani saslušaju: „Svi se stadoše čuditi što to govori Marta, jer takvih riječi još nikad ne čuše. A sad ih eto čuju iz ženskih usta“ (Šimunović 2005: 103).

5. Interpretacija *Muljike*

Svoju pripovijetku *Muljika* Šimunović započinje na već poznati način opisujući krajolik i mjesto radnje. Radnja prati sudbinu mlade djevojke Boje koja je nazvana Muljika zbog svoje blijede puti. Već na samom početku opisuje se život na selu, ali i položaj žena u selu: „Njihove se djevojke udavale kad bi im bilo četrnaest, najviše petnaest godina, a nijesu bili rijetki slučajevi da bi se i mlade udomile. Kad bi djevojci bilo osamnaest godina, već bi bila izbrisana iz srdaca namastričanske momčadi. Svaka bi takva djevojka dobila neizbrisivo ime usidjelice, ili kako bi se u Drazi reklo »posjela cura, brate, pa što š' a ti drugo kažem«. A onda nije bilo sramotnijega i tužnijega položaja na svijetu nego što te posjele cure“ (Šimunović, 2005: 125). Nadalje Šimunović opisuje fizički izgled djevojke Boje: „vitka je i bijela, tamnih, krupnih očiju, no namastričani vele da je suha i žuta“ (Šimunović, 2005: 126). Zvali su ju Muljika jer je bila bijela kao bijeložut, mekan kamen.

Zatim se spominje Muljikina pokojna majka te opisuje odnos Muljike i njezinog oca Joviše. Budući da joj je majka prerano preminula, Muljika je odrastala sama s ocem koji je u početku vodio brigu o njoj, ali se s vremenom počeo opijati pa je često pijan tukao Muljiku. Kako je Joviša sve više vremena provodio opijajući se, počeo se i zaduživati kod krčmara. Krčmar je imao tri kćeri i tri sina, a samo jedan sin bio je neoženjen. Ime mu je bilo Ilija, odnosno Ilijica, ali on je volio da ga ljudi zovu Elias Kurtović. Već po povratku iz vojske zaljubio se u Boju: „Kad je Elias prešao ogradicu i stao ispred Boje, podigne ona svoje mlado i mrko lišće k njemu, pogleda ga časkom, pa se diže na noge i stade mirna i ljupka kao simbol proljeća“ (Šimunović, 2005: 129).

U selu je prevladavao običaj da se momci žene svake jeseni, a Ilijica nije htio ni jednu drugu djevojku osim Boje. S druge strane, njegovi su roditelji Petras i Marta željeli bogatiju djevojku za svog sina, ali su se na kraju ipak pomirili s činjenicom da će Ilijica zaprositi Muljiku, dok je Muljikin otac Joviša bio za vjenčanje. Muljika nije voljela Ilijicu i nije se htjela udati za njega: „Kažu da ona ne bi za našeg sina, no tko bi onu žutu lasicu i doveo u kuću“ (Šimunović, 2005: 134). Muljika je bila tužna i plakala je po cijeli dan. „No kasnije se smirila, jer su joj svi stali govoriti da je suha i žuta, pa ne može ni da se meće sa drugim namastričankama, kojima se od mesa oči i ne vide, a donose sobom makar štogod svoga“ (Šimunović, 2005: 135). Vjenčanje je bilo održano u jesen, a nekoliko mjeseci kasnije kad je stigla zima, Muljika se razboljela: „Ta Muljika već mjesec dana samo leži i leži, ne tuži se da je što boli, ali s postelje ne može i samo gucne koji put vodu s vrelašca“ (Šimunović, 2005: 134). Ilijica je plakao nad bolesnom Muljikom koja je na kraju preminula. Muljiku su na kraju

pokopali u grob u kojem je bila i njezina pokojna majka. Njezin otac Joviša tugovao je nad grobom svoje kćeri i molio je za oprost.

5.1. Ideološka načela u *Muljiki*

Ideološka kategorija vidljiva je kod glavnog lika Boje, odnosno Muljike zato što „biva odbačena od kolektiva iz razloga što odstupa svojim fizičkim i psihičkim karakteristikama od norme ženskosti, a s druge strane odbija brak s Ilijicom, što u danom okruženju predstavlja nedopušteni aktivizam“ (Durić, 2012: 265). Glavni lik djela završava svoj život tragično: „Boja mora umrijeti kako bi se oslobodila okova patrijarhalnog društva koje je guši...“ (Durić, 2012: 265). Društvo koje ju je prikovalo za život kakav nije željela živjeti razlog je njezinog tragičnog kraja. Od oca koji ju je fizički zlostavljao i na kraju prisilio da se udaje za Ilijicu, pa sve do Ilijice koji je srljao u brak svjestan činjenice da Muljika ne želi taj brak, da ga ne voli i da će zbog toga cijeli život živjeti nesretno.

5.2. Biološka načela u *Muljiki*

U pripovijetci je biološko načelo vidljivo kroz opis Boje, odnosno Muljike. „Od Boje/Muljike tako se očekuje da prihvati brak s Ilijicom Kurtovićem te postane poslušna supruga i majka kakve su njezine sumještanke,...“ (Durić, 2012: 267). „Ženski se subjekti u ovim djelima pak odvajaju i ističu od ostalih ženskih članova svojih zajednica upravo prema fizičkim, ali i psihičkim osobinama koje drugi likovi nemaju te su time sušta suprotnost društveno nametnutim idealima ženskosti, a Boja iz *Muljike* emblematski je karakter spomenute problematike“ (Durić, 2012: 269).

Osim toga, značajno je opisan njezin fizički izgled: „Vitka je i bijela, tamnih, krupnih očiju no namastičani vele da je suha i žuta. U drugih se oči i ne vide od mesa, crvene su kao kukurijek, potuku se s lugarom za uže ili sjekiru a ona nije taka. Bit će, dakle, da je bolesna. Zato su je i zvali Muljika, jer je ona bila kao muljika“ (Šimunović, 2005: 126). Opisujući njezin fizički izgled, Šimunović glavni lik uklanja od društveno propisanih pravila zajednice unutar koje se ona nalazi. „Tim više što pripovjedač naglašava kako je gledala bistro, čime se naznačavaju i njezine intelektualne karakteristike, što se u onome kraju od žena nije očekivalo pa i navedeno predstavlja opasnost po zajednicu (Durić, 2012: 269). „Međutim ime Boja predstavlja psihički i fizički sklad, a Muljika predstavlja ono kakvom je okolina doživljava“ (Šaljić, 2021).

5.3. Sociološka načela u *Muljiki*

Sociološko načelo u *Muljiki* ovisi o sredini u kojoj se *Muljika* nalazi, ali i o podređenosti roditelja, u ovom slučaju oca. Otac se odnosi kao vlasnik svoje kćeri: „Budući da je vlasnik, a vlasnik kao takav ima pravo raspolagati svojom imovinom onako kako želi i kako mu odgovara, *pater familias* se u navedenim tekstovima podosta agresivno i grubo obrušava na svoje vlasništvo, a primjer takve vrste ponašanja vidljiv je u *Muljiki*, iz odnosa Bojina oca naspram nje“ (Durić, 2012: 272). Osim toga, *Muljika* je „odbačena od kolektiva zato što se ne uklapa u paradigmu tog patrijarhalnog društva – fizički je bila potpuno drugačija od onog kako je to društvo zahtijevalo“ (Šaljić, 2021).

Važna je poluga sociološkog načela u pripovijetki brak na koji je *Muljika* bila prisiljena i zbog kojeg je i završila tragično: „Boja implicitno odbija brak te za svoj prijestup biva kažnjena jer ne pristaje biti entitet simboličke razmjene na koji rigidni patrijarhat svodi ženu“ (Durić, 2012: 273). Na kraju ona umire samo zato što je bila prisiljena živjeti po pravilima i normama zajednice u kojoj se nalazila, dok nitko nije primjećivao da joj to donosi patnju i bol, sve dok nije umrla i tada su svi shvatili što su joj učinili. „Boja zbog otklona od dominantnoga ženskoga ponašanja biva kažnjena (Durić, 2012: 274). „Najtužnije je od svega što ni ostale ženske osobe u toj sredini ne pružaju *Muljiki* podršku, već je smatraju drugačijom, bolesnom, a to nam dokazuje kako su žene prihvatile norme koje im se nameću; podlegle su, dakle, tom patrijarhalnom konceptu društva“ (Šaljić, 2021).

6. Zaključak

Dinko Šimunović ostavio je veliki trag u svom književno-umjetničkom stvaralaštvu u razdoblju hrvatske moderne. Šimunović iza sebe ostavlja sedamdesetak pripovijetki, dvije autobiografske proze, tri romana te brojne zapise koji su njegovo stvaralaštvo učinili bogatijim. Tematika kojom se uglavnom bavio u svojim djelima inspirirana je mjestima u kojima je autor živio. Svojim je stvaralaštvom uspio zauzeti posebno mjesto među najznačajnijim književnim stvarateljima hrvatske moderne. Iako je Šimunović živio relativno kratko, njegova književnost ostaje važan dio hrvatske književne baštine, a njegova djela i danas se čitaju, čime on zaslužuje epitet jednog od najutjecajnijih autora svog vremena.

U njegovim pripovijetkama *Duga*, *Alkar* i *Muljika* glavni problemi javljaju se u dominaciji društva nad pojedincem te zbog društvene sredine unutar koje se likovi razvijaju, pri čemu se u spomenutim djelima javlja rodna problematika. Iz svega navedenog, zaključujem da je žena žrtva društvenog sustava u kojem se nalazi jer je primorana živjeti po normama i

pravilima tog društva. Žena je stavljena u nezahvalan položaj pri čemu glavni likovi iz *Duge* i *Muljike* završavaju tragično jer ispada da je jedini izlaz iz društveno propisanih pravila i normi po kojima su trebale živjeti bila smrt do koje glavni likovi dođu nakon što su prošli dugi put životne patnje i boli. S druge strane, Šimunović ne prikazuje samo tragičnu sudbinu ženskog lika zbog neuklapanja unutar patrijarhata, već i tragediju pojedinca koji ne uspijeva doseći svoj rodni ideal, poput Salka, koji se ne uklapa unutar rodnog ideala i zbog čega završava tragično.

7. Popis literature

1. Bačić-Karković, Danijela (2000). Nevina krivnja Šimunovićevih proznih junakinja. *Fluminensia*. 12 (1-2), str. 89-108.
2. Bujan, Ivan (2011.) Razotkrivanje patrijarhalne hegemonije u hrvatskoj ruralnoj noveli. *Fluminensia*, 23 (1), str. 117-130.
3. Dujmić-Detoni, Dunja (1991). *Dinko Šimunović*. Zagreb: Zavod za znanost o književnosti Filozofskog fakulteta.
4. Durić, Dejan (2012). Patrijarhat, rod i pripovijetke Dinka Šimunovića. *Croatica et Slavica Iadertina*, 8/1 (8.), str. 259-276.
5. Šimunović, Dinko (2005). *Duga, Alkar, Muljika*. Zagreb: Školska knjiga.
6. Žmegač, Viktor (1997). *Duh impresionizma i secesije*. Studije o književnosti hrvatske moderne. Zagreb: Zavod za znanost o književnosti Filozofskog fakulteta, str. 173.-192.

Internetski izvori:

1. Šaljić, Aldina (2021). *Patrijarhat koji sputava žensku slobodu u Šimunovićevim pričama*. Lola Magazin. URL: <https://lolamagazin.com/2021/10/28/patrijarhat-koji-sputava-zensku-slobodu-u-simunovicevim-pricama/> (pristupljeno: 25.07.2023.)